

Nr 388.

Av herr **Mannerskantz**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m.

I proposition nr 88 föreslår Kungl. Maj:t ändrade bestämmelser om ersättning till innehavare av kommunala förtroendeuppdrag i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommunallagskommittén förordat i sitt betänkande i ämnet (SOU 1949: 24). Vid remissbehandlingen har kommittéförslaget på de flesta punkter tillstyrkts eller lämnats utan väsentligare invändningar. I fråga om befogenheten för kommun att pensionera förtroendemän ha meningarna emellertid varit starkt delade, och ett stort antal remissinstanser, däribland Svenska landskommunernas förbund samt bl. a. länsstyrelserna i Älvsborgs, Kopparbergs och Norrbottens län, ha anfört betänkligheter av principiell natur mot kommitténs förslag. Flera remissinstanser, bl. a. statskontoret, ha direkt avstyrkt kommittéförslaget på denna punkt, under det att åtskilliga andra anslutit sig till det avslagsyrkande, som kommittéledamoten herr Bergh fört fram i ett särskilt yttrande.

Utgångsläget för övervägande av åtgärder i och för pensionering av kommunala förtroendemän synes mig kunna angivas på det sätt herr Bergh gjort i sin till betänkandet fogade reservation, d. v. s. på följande sätt:

Såväl den planerade ändrade kommunindelningen som den stegrade omfattningen i och för sig av de kommunala uppgifterna torde komma att medföra ökat behov av kommunala förvaltningstjänstemän. I samband därmed torde antalet förtroendemän med arbetsuppgifter motsvarande tjänstemäns komma att nedgå. Svårigheten att under de närmaste åren erhålla kompetenta förvaltningstjänstemän i tillräckligt antal torde komma att medföra, att förvaltningsuppgifterna ett antal år framåt komma att ombesörjas av förtroendemän även i fall, där införandet av tjänstemannaelement skulle te sig mera rationellt. För lång tid framåt torde komma att finnas kommuner, där på grund av deras ringa storlek och förvaltningsuppgifternas förhållandevis ringa omfattning dessa alltfört komma att omhänderhavas av förtroendemän. I åtskilliga kommuner, där förvaltningstjänstemän finnas, torde hädanefter som hittills inträffa, att åt ordförande i kommunalnämnd eller drätselkammare eller åt särskilt utskott anförtros att övervaka och leda den kommunala förvaltningen.

I samband med ändrad kommunindelning eller ändrad organisation av den kommunala förvaltningen torde sålunda komma att inträffa, att förtroendemän få lämna uppdrag, som de innehaft under många år och som krävt deras tid i sådan omfattning, att de icke tillfredsställande kunnat

sörja för sin ålderdom. För denna grupp skulle det kunna antagas vara påkallat att vidtaga särskilda åtgärder. Läget ter sig annorlunda i de fall, där förvaltningsbestyren även för framtiden helt eller delvis komma att ombesörjas av förtroendemän, i det att kommunerna i dessa fall kunna besluta om sådana arvoden, att vederbörande genom pensionsförsäkring eller på annat sätt kan pensionera sig själv. Genom en dylik konstruktion skulle principiell överensstämmelse ernås med det av särskilda sakkunniga framlagda förslaget rörande pensionering av riksdagsmän (SOU 1947: 79), i det att även detta förslag åsyftar en självpensionering.

En analys av utgångsläget synes mig sålunda ge vid handen, att vad som i förevarande avseende skulle kunna befinnas påkallat är vissa övergångsanordningar för dem, som under de närmaste åren lämna sina förtroendeuppdrag under ovan antydda omständigheter.

Göres mellan dessa och övriga förtroendemän en sådan åtskillnad som ovan angivits, skulle man för framtiden undgå de olägenheter kommittén själv framhållit: införande av i nu gällande kommunallag okända ersättningsformer, utsuddande av gränserna mellan förtroendemän och tjänstemän samt införande av pensioner på arvoden. Man skulle även minska risken av att vid val av förtroendeman sådan hänsyn toges till vederbörandes behov av inkomst, att sakligt betingade ombyten på förtroendeposterna försvåras, liksom man även skulle vinna, att anställandet av förvaltningstjänstemän där så befinnes rationellt icke motverkas av personliga hänsyn.

Den för mig riktiga slutsatsen har fördenskull blivit, att man efter mönstret av vad som på sin tid skedde i samband med vägväsendets förstatligande borde under en tid av förslagsvis 10 år bereda möjlighet för primärkommun att under de villkor och de former kommittén i övrigt föreslår tillerkänna gratifikation åt förtroendeman som under denna tid lämnar sitt uppdrag. Bestämmelser därom synas lämpligen böra införas i särskild författning.

Då jag i alla stycken biträder dessa synpunkter beträffande den ifrågasatta pensioneringen av kommunala förtroendemän, ber jag att med stöd av det sålunda anförda få hemställa,

dels att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 88 måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag med den ändringen att 4 mom. 25 § samt stycket b, 80 § i lagen om kommunalstyrelse på landet jämte motsvarande paragrafer i lagen om kommunalstyrelse i stad och i lagen om kommunalstyrelse i Stockholm måtte utgå, samt

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådana bestämmelser, att primärkommun beredes möjligheter att under särskilda villkor tillerkänna gratifikation åt förtroendeman, som under viss övergångsperiod lämnar sitt kommunala uppdrag.

Stockholm den 22 mars 1950.

Axel Mannerskantz.